

קריעה בשמועה רחוקה

- תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כ עמוד ב
- אמר רבי יוסי בר אבין: שמע שמועה קרובה ברגל, ולמוצאי הרגל נעשית רחוקה - עולה לו, ואינו נוהג אלא יום אחד.
- 5 תני רבי אדא דמן קסרי קמיה דרבי יוחנן: שמע שמועה קרובה בשבת, ולמוצאי שבת נעשית רחוקה - אינו נוהג אלא יום אחד.
קורע או אינו קורע?
רבי מני אמר: אינו קורע. רבי חנינא אמר: קורע.
- 10 אמר ליה רבי מני לרבי חנינא: בשלמא לדידי, דאמינא אינו קורע, היינו דלא איכא אבילות שבעה. אלא לדידך דאמרת קורע, קריעה בלא שבעה מי איכא?
ולא? והתניא איסי אבוב דרבי זירא, ואמרי לה אחוה דרבי זירא קמיה דרבי זירא: מי שאין לו חלוק לקרוע, ונזדמן לו בתוך שבעה - קורע, לאחר שבעה - אינו קורע.
עני רבי זירא בתריה: במה דברים אמורים - בחמשה מתי מצוה, אבל על אביו ועל אמו - קורע והולך!
כי תניא ההיא - לכבוד אביו ואמו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כב עמוד ב
על כל המתים כולן מסתפר לאחר שלשים יום, על אביו ועל אמו - עד שיגער בו חבריו.
על כל המתים כולן - נכנס לבית השמחה לאחר שלשים יום, על אביו ועל אמו - לאחר שנים עשר חדש.
...
על כל המתים כולן - קורע טפח, על אביו ועל אמו - עד שיגלה את לבו.
- 20 אמר רבי אבהו: מאי קרא - +שמואל ב' א' + ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם ואין אחיזה פחות מטפח.
על כל המתים כולן, אפילו לבוש עשרה חלוקין - אינו קורע אלא עליון. על אביו ועל אמו - קורע את כולן, ואפיקרסותו אינה מעכבת, אחד האיש ואחד אשה.
רבי שמעון בן אלעזר אומר: האשה קורעת את התחתון, ומחזירתו לאחוריה, וחוזרת וקורעת את העליון.
על כל המתים כולן רצה - מבדיל קמי שפה שלו, רצה - אינו מבדיל. על אביו ועל אמו - מבדיל.
- 25 רבי יהודה אומר: כל קריעה שאינו מבדיל קמי שפה שלו - אינו אלא קרע של תיפלות.
אמר רבי אבהו: מאי טעמא דרבי יהודה - דכתיב +מלכים ב' ב' + ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים, ממשמע שנאמר ויקרעם איני יודע שהן לשנים? אלא: שנראין קרועים כשנים.
על כל המתים כולן - שולל לאחר שבעה, ומאחה לאחר שלשים.
על אביו ועל אמו - שולל לאחר שלשים, ואינו מאחה לעולם. והאשה שוללתו לאלתר, מפני כבודה.
- 30 כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: על כל המתים, רצה - קורע ביד, רצה - קורע בכלי. על אביו ועל אמו - ביד.
ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: על כל המתים כולן - מבפנים, על אביו ועל אמו - קורע מבחוץ.
אמר רב חסדא: וכן לנשיא. מיתיבי: לא הושוו לאביו ולאמו אלא לאיחוי בלבד. מאי לאו - אפילו לנשיא? - לא, לבר מנשיא. נשיא שכיב. אמר ליה רב חסדא (לרב חנן בר רבא) +מסורת הש"ס: [לרב נחמן בר אמני+] : כפי אסיתא וקום עלה, ואחוי קריעה לעלמא.
- 35 תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כד עמוד א
...שמואל לטעמיה, דאמר שמואל: כל קרע שאינו בשעת חימום - אינו קרע, וכל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאלים - אינה עטיפה. ...
כל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע?
והא אמרו ליה לשמואל: נח נפשיה דרב. קרע עליה תריסר מני, אמר: אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה.
40 אמרו ליה לרבי יוחנן: נח נפשיה דרבי חנינא. קרע עליה תליסר אצטלי מלתא, אמר: אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה.
שאני רבן, דכיון דכל שעתא מדכרי שמעתייהו - כשעת חימום דמי.
אמר ליה רבין בר אדא לרבא: אמר תלמידך רב עמרם, תניא: אבל, כל שבעה - קורעו לפניו, ואם בא להחליף - מחליף, וקורע. בשבת - קורעו לאחוריו, ואם בא להחליף - מחליף, ואינו קורע!
- 45 **כי תניא ההיא - בכבוד אביו ואמו.**
אותן קרעין מתאחין או אין מתאחין?

פליגי בה אבוה דרב אושעיא ובר קפרא. חד אמר: אין מתאחין, וחד אמר: מתאחין.
תסתיים דאבוה דרב אושעיא דאמר אין מתאחין, דאמר רב אושעיא: אין מתאחין. ממאן שמיע ליה - לאו מאבוה? - לא, מבר קפרא רביה שמיע ליה.

50 תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כו עמוד ב
תנו רבנן: אמרו לו מת אביו, וקרע, מת בנו, והוסיף, תחתון מתאחה, עליון אינו מתאחה. מת בנו וקרע, מת אביו והוסיף, עליון מתאחה, תחתון אינו מתאחה. מת אביו, מת אמו, מת אחיו, מתה אחותו, קורע קרע אחד לכולן. **רבי יהודה בן בתירה אומר: על כולן קרע אחד, על אביו ואמו קרע אחד**, לפי שאין מוסיפין על קרע אביו ואמו. מאי טעמא? אמר רב נחמן בר יצחק: לפי שאין בתוספת.
55 אמר שמואל: הלכה כרבי יהודה בן בתירה. ומי אמר שמואל הכי? והאמר שמואל: הלכה כדברי המיקל באבלי! -

אבילות לחוד, קריעה לחוד.
עד היכן קורע? - עד טיבורו, ויש אומרים: עד לבו. אף על פי שאין ראייה לדבר - זכר לדבר, שנאמר +ויאל ב'+ וקרעו לבבכם ואל בגדיכם. הגיע לטיבורו, מרחיק שלש אצבעות וקורע. נתמלא מלפניו - מחזירו לאחוריו. נתמלא מלמעלה - הופכו מלמטה. והקורע מלמטה ומן הצדדין לא יצא. אלא שכהן גדול פורס מלמטה. פליגו בה רב מתנה ומר עוקבא, ותרוייהו משמיה דאבוה דשמואל ולוי; חד אמר: כל שבעה קורע, לאחר שבעה מוסיף. וחד אמר: כל שלשים קורע, לאחר שלשים מוסיף. מתקיף לה רבי זירא: מאן דאמר כל שבעה קורע, אמאי, דלא ניתן לשוללו, אלא הא דאמר מר: האשה שוללתו לאלתר, הכי נמי? - התם משום כבוד אשה הוא. מאן דאמר כל שלשים קורע, אמאי, דלא ניתן לאחותו. אלא לאביו ולאמו, דלא ניתן לאחותו לעולם, הכי נמי?
65 **התם משום כבוד אביו ואמו הוא.**

תוספות הרא"ש מסכת מועד קטן דף כ עמוד ב
קריעה בלא ז' מי איכא. פי' על מתו, דעל רבו ועל נשיא וכל הני דמתניתין איכא קריעה בלא שבעה, ולא תקשי לך אי"כ חליצת מנעל לא תבעי דהא חליצת מנעל בלא שבעה מי איכא, דלא דאמי דחליצת מנעל נוהג כל ז' אף על גב דליכא חימום הילכך נהגא נמי בשמועה רחוקה דחשבי' ליום שמועה כיום של אבל דלא נהיג אבילות אלא אותו יום, **אבל קריעה אינה נוהגת אלא בשעת חימום דהיינו ביום ראשון ויום שמועה לאו כיום ראשון חשבינן ליה וא"כ קריעה למה, הראב"ד.**
70

תוספות הרא"ש מסכת מועד קטן דף כ עמוד ב
כי תניא בכבוד אביו ואמו. **כיון דקרע על אביו ואמו לא ניתן לשלול אפי' אחר ז' עד אחר ל' הוי תוך ל' דאביו כתוך ז' דשאר מתים דזה וזה לא ניתן לשלול, אבל שמועה רחוקה בין דאביו ואמו בין דשאר מתים כיון דשוו להדדי ואין מעלה לזה על זה אינו קורע לא על זה ולא על זה, נמצא שניהם מודים בשאר מתים שאין קריעה בלא שבעה, ושמועה רחוקה בשאר מתים דכ"ע לא בעי קריעה, כי פליגי בשמועה רחוקה דאביו ודאמו, מר מדמי ליה לאחר ז' ומר לא מדמי ליה, ומסתברא דהלכה כר' מני דאמר אינו קורע מעובדא דר' חייא דא"ל לשמעיה חלוץ לי מנעלי ולא אשכחן דעביד קריעה.**
80 ירושלמי. ר' אבא דקסרין בש"ר יוחנן אמר שמע שמועה קרובה בשבת ולמחר נעשית רחוקה למחר קורע ומתאבל, ופליג אגמרא דידן דקא"ר יוחנן ואינה נוהגת אלא יום אחד, א"ר חנינא אינו מתאבל כלומר אבל קורע, א"ר מנא וכי יש קריעה בלא איבול, שכן על אביו ועל אמו אפי' אחר כמה ימים חייב לקרוע, פי' אפי' לאחר ז' אם לא קרע [עד] לאחר ז', הילכך אפי' רחוקה דידיהו קורע אף על פי שאינו מתאבל, וי"א **כיון דאמרי' בירו' אפי' אחר כמה קורע משמע דאפי' לאחר ל' נמי קורע דכיון שלא ניתן לאחותו לעולם כתוך ז' דמי וכן עיקר, הראב"ד.** והקשה רבי מאיר אי"כ למה לא קרע ר' חייא כיון דעל אביו ועל אמו קורע לעולם, ותירץ שמא חלוקו היה שאול, ולפירוש רש"י נחא דגריס איבו קיים וא"ל אימא קיימת שר' חייא שאל על איבו אביו של רב שהיה אחיו של ר' חייא ועל אמו של רב שהיתה אחותו.
85

תוספות מסכת מועד קטן דף כ עמוד ב
קורע או אינו קורע - דוקא כענין זה מיבעי ליה לפי שהיה חייב לקרוע בשעת שמועה אבל שמע שמועה רחוקה בחול אינו קורע כלל ואפי' על אביו ואמו וכן קאמר נמי בסמוך כי תניא ההיא בכבוד אביו ואמו והכי משמע לעיל דלא מצינו לר' חייא שקרע אף על פי שהיה אביו ואמו לגירסת ר"ח וא"ת אי מהא משמע דאינו קורע על אביו ואמו אמאי לא קאמר ש"מ דאינו קורע
90

יש לומר דאינו מביא ש"מ כי אם ממה שראינו שעשה אבל ממה שלא ראינו אינו מביא ראיה **מכל מקום מדלא קבעי הש"ס כלל אם רבי חייא קרע משמע א"צ לקרוע ובתשובת רבינו זקני פי' דאינו קורע על שמועה רחוקה אפי' על אביו ואמו והרי"ן וגם בתוס' הרב מסופק והא דאמר בסמוך מי שאין לו חלוק וכו' מיירי כגון שהיה שאול מחבירו או נתמלא קרעים ונראה לי שיש לסמוך יותר על ה"ג מרב צמח גאון דאין קורעים לאחר ל' יום אלא על אביו ואמו בלבד ...**

רמב"ם הלכות אבל פרק ז

הלכה א

מי שבאה לו שמועה שמת לו קרוב, אם בתוך שלשים יום הגיעה השמועה אפילו יום שלשים א עצמו הרי זו שמועה קרובה, וחייב לנהוג שבעה ימי אבלות מיום שהגיעה השמועה, וקורע ומונה שלשים לאיסור התספורת עם שאר הדברים, כללו של דבר יום שמועתו הקרובה כיום הקבורה. אבל אם הגיעה לו השמועה אחר השלשים יום הרי זו שמועה רחוקה ואינה נוהגת אלא יום אחד ואינו קורע, וכאילו יום השמועה הוא יום שביעי ויום שלשים ומקצת היום ככולו.

הלכה ב

כיצד מקצת היום ככולו, כיון שנהג אבלות שעה אחת כאילו נהג כל היום כולו, ומותר לנעול ולרחוץ ולסוך ולגלח בשאר היום וכן הוא מותר בכל הדברים.

תורת האדם שער האבל - ענין שמועה ולקוט עצמות

(צו) ואיבעיא לן קורע בשמועה רחוקה או אינו קורע, ר' מני אמר אינו קורע ר' חנינא אמר קורע, ואקשי ליה ר' מני לר' חנינא בשלמא לדידי דאמינא אינו קורע היינו דליכא אבלות שבעה, אלא לדידך דאמרת קורע קריעה בלא שבעה מי איכא. ואהדר ליה ר' חנינא אין מצינו קריעה בלא שבעה למי שלא קיים מצות קריעה, דתני אבוב דרבי זירא קמיה דר' זירא ואמרי לה אחוה דר' זירא קמי' דר' זירא מי שאין לו חלוק לקרוע ונזדמן לו חלוק בתוך שבעה קורע לאחר שבעה אינו קורע, ועני רבי זירא בתריה במה דברים אמורים בחמשה מתי מצוה אבל על אביו ועל אמו קורע והולך, ש"מ מצינו קריעה לאחר שבעה כגון זה על אביו ועל אמו, אלמא לא תליא קריעה באבלות דשבעה, וכיון שכן במקום שלא נהג אבלות כלל כגון בשמועה אף על פי שהיא רחוקה קורע על כל המתים ונוהג יום אחד באבלות שלו, אמר ליה ר' מני כי תניא ההיא לכבוד אביו ואמו, כלומר קריעה זו אינה קריעת חובה אלא קריעה של כבוד היא, ומקריעה של כבוד לא גמרינן לחיוב שאר מתים, וכיון דמסקנא דרבי מני סלקא בגמרא הלכתא כותיה וכן כתב רבינו הגדול ז"ל בהלכות. ואיכא דמיייתי לה מדרבי חייא דלעיל דלא אמרינן בגמרא דקרע על אחיו ואחותו +נ"א בכת"י: על אביו ועל אמו (ע"י לקמן בדברי הראב"ד) ואם כדברי זה הוה לן למימר שמע מינה ארבעה, אלא מיהו מסקנא דגמרא הוא אינו קורע וכן הלכה.

ועל אביו ועל אמו ודאי קורע דומיא דמי שאין לו חלוק, ואינו מאחה לעולם, וכך אמרו בירושלמי אמר ר' מונא וכי יש קריעה בלא איבול, שכן על אביו ועל אמו אפילו אחר כמה חייב לקרוע. והראב"ד ז"ל כתב דאפילו על אביו ועל אמו אינו קורע, לפי שהוא מפרש דרבי חנינא מקריעה דאביו ואמו מיייתי לה ובדידהו דוקא קאמר, ואמר ליה רבי מני כי תניא ההיא לכבוד אביו ואמו, כלומר כיון דקרע על אביו ואמו לא ניתן לשולל בתוך שלשים, או לא ניתן לאחותו לעולם, כתוך שבעה דשאר מתים דמי, אבל שמועה רחוקה בין דאביו ואמו בין דשאר מתים כיון דשוו כולהו ואינה נוהגת אלא יום אחד ואין מעלה לזה על זה, אינו קורע לא על זה ולא על זה. נמצא עכשיו שניהם מודים בשאר מתים שאין קריעה בלא שבעה, ושמועה רחוקה בשאר מתים לכו"ע לא בעי קריעה, וכי פליגי בשמועה רחוקה דאביו ואמו, דמר מדמי ליה לאחר שבעה ומר לא מדמי ליה, ומסתברא דהלכתא כרב מני דאמר אינו קורע, ממעשה דרבי חייא דאמר ליה לרב אבא קיים ואימא קיימת ואמר ליה לא ואמר ליה לשמעיה חלוץ לי מנעלי ואילו קריעה לא אשכחן דעבד כלל, זהו תורף דברי הרב ז"ל. וסוגיא משובשת היא בפירוש הזה, חדא דהוה לן למימר קורע על אביו ועל אמו או אינו קורע, מדקאמרי' סתם שמע מינה בשמועה רחוקה דכולהו קרובים פליגי, ועוד דקאמרי' כי תניא ההיא בכבוד אביו ואמו ואנן נמי בכבוד אביו ואמו קא אמרינן דכל שכן זה שעכשיו שמע ובשעת חימום אינו קורע שאינו נוהג בהן כבוד, והא דקאמר רבי חייא לא קרע על אביו ועל אמו לאו מילתא היא, דמעשה דר' חייא על אחיו ועל אחותו היה, כדאמרינן בתחלת מעשה רב בר אחוה דרבי חייא דהוא בר אחתיה דרבי חייא, לומר שהיה חייב להתאבל על אביו ועל אמו של רב, ואם אביו ואמו של רבי חייא מתו אין מקום לקורבתו של רב עם רבי חייא בכאן ולא ליחוסם, וכך אנו גורסין בנוסחאות מדוייקות איבו קיים והוא שם אביו של רב, כדאיתמר בסנהדרין (ה' א') איבו חנא ומרתא ורבי חייא כולהו אחי הוו, והנוסחאות שגורסין

140 בהן אבא קיים אין להם קפידא בין איבו לאבא, וכן רב כך היה שמו אבא אריכא, או שקרא שניהם אבא ואימא על שם כבודן.

חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף כ עמוד ב

קורע או אינו קורע. פי' בשמועה רחוקה, ואיפליגו בה ר' מני ור' חנינא.

145 קריעה בלא שבעה מי איכא. פי' למי שנוהגין עליו ענייני אבלות, דאי לא מאי קאמר והא איכא קריעה על רבו ועל חכם או חסיד או נשיא ואין כאן שבעה.

מי שאין לו חלוק לקרוע. אוקמה רש"י ז"ל בגברא ערטילאי ואינו מחוור, ובתוספות פירשו כגון שהיו בגדיו שאולים ופטור מקריעה דמבני אהרן למדנו דכתיב בהו בגדיכם (ויקרא י'), ומיהו אמרינן לקמן (כ"ו ב') שאם הודיעו שהוא הולך לכך כמי שנטל רשות דמי וחייב לקרוע, ועוד י"ל דמירי הכא כשבגדיו מקורעין עד שנעשה כפוחח האמור בירושלמי (ה"ז).

150 כי תניא ההיא בכבוד אביו ואמו. ק"ל דקארי לה מאי קארי לה, ויש אומרים דאיהו סבר דאפי' על אביו ואמו קאמר ליה דאינו קורע, דאיהו בהכי מירי ולא בשאר קרובים דאי לא תיקשי ליה הא מתניתא, ור' מני אהדר ליה שלא אמר הוא אלא בשאר קרובים ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, וזה דוחק, והנכון כמו שפירש רבינו יצחק ז"ל דה"ק ליה דההיא רשות היא שנתנו לו מפני כבוד אביו ואמו ואין בו משום בל תשחית ובשאר קרובים אינו רשאי משום בל תשחית אבל חיובא ליכא אפי' על אביו ואמו והיינו לישנא דכי תניא ההיא ודוק, ומיהו פוסקים רוב הגדולים ז"ל דקי"ל לחומרא ועל אביו ועל אמו קורע ובדידה הוא דאיפליגו וקי"ל כר' חנינא, וסברא נמי הוא שאינו בדין שישמע מיתת אביו ואמו ולא יקרע, ולא אמרו הלכה כדברי המיקל בענין זה דקריעה לחוד ואבלות לחוד, ועוד שזו מחלוקת אמוראין הוא, ועובדא דרב ור' חייא כבר פירשנו כי ר' חייא הוא המתאבל ואבלות שאר קרובים היא והתם כולי עלמא מודו דבשמועה רחוקה אינו קורע, ומעתה ברייתא כפשוטה דעל אביו ועל אמו חייב לקרוע כל ז'.

160 ויש מחלוקת בין רבותינו ז"ל עד כמה קורע והולך על אביו ועל אמו כי הגאונים ז"ל פירשו כל י"ב חודש, והרמב"ם ז"ל (פ"ח ה"ו) כתב כל ל' יום, ובעל ההלכות ז"ל כתב לעולם, ובירושלמי (ה"ה) אמרו אפי' אחר כמה שנים חייב לקרוע, וכן נראה שהרי מצינו שאסור באיחוי לעולם ואינו בדין שימות אביו ולא יקרע בנו עליו, ומסתברא דרבו כאביו לקריעה דשמועה רחוקה ואף על פי שאמרו (כ"ב ב') לא השוו לאביו ולאמו אלא לאיחוי בלבד, זהו בעניני אבלות, אבל ענין זה טעמא אחרנא הוא ואינו בדין שישמע שמת רבו ולא יקרע עליו.

בית הבחירה למאירי מסכת מועד קטן דף כ עמוד ב

שמועה רחוקה אין בה קריעה אפי' על אב ואם ויש חולקין לומר שיש קריעה בשמועה על אב ואם אבל לא לשאר מתים ומחלקת זו תלויה בביאור השמועה ששאלו קורע או אינו קורע וקצתם מפרשים שאלה זו בשאר מתים אבל באב ואם פשוט הוא שקורע ואמ' לו ר' מני בשלמא לדידי דאמינא אינו קורע משום דליכא אבלות שבעה שהקריעה מאבלות שבעה הוא ובטלה שבעה בטלה קריעה ואף על פי ששאר דיני אבלות הנוהגים בלא קריעה מאבלות שבעה הם באלו אין אנו צריכים בהם לשעת חמום שאין חמום אלא ביום ראשון והם נוהגים כל שבעה והדין נותן שיהיו נוהגים ביום שמועה כאחרון של שבעה אבל קריעה שעקרה בשעת חמום יום שמועה אינה כראשון של שבעה והוא שאמ' קריעה בלא שבעה מי איכא ר"ל על מתו שאין ראיה מקריעה על נשיא והדומים לו לקריעה על מתו וכשהשיבו ממי שאין לו חלוק שבאב ואם אף לאחר ז' קורע כמו שיתבאר בסמוך השיבו כי תניא ההיא לכבוד אביו ואמו והרי אף אנו מודים בה שקורע ובעלי שטה אחרת מפרשים קורע או אינו קורע באב ואם הא בשאר מתים פשוט הוא שאינו קורע ומפרשים כי תניא ההיא לכבוד אביו ואמו דוקא בשלא היה לו חלוק שכבר חלה עליו תורת שבעה ומפרשים אותה דוקא ג"כ תוך ל' שהוא באב ואם כתוך שבעה של שאר מתים לענין שלילה כמו שיתבאר ואף למי שמפרש שאף לאחר שלשים קורע מ"מ כבר חלה עליו תורת שבעה וכן שמאחר שאין קרעו ניתן לאחותו הרי הוא כתוך שבעה אבל שמועה רחוקה אינו קורע אף באב ואם ויש מביאין ראיה לשטתם ממעשה ר' חייא הנזכר למעלה וגורסין בה אבא קיים ואין גורסין בה אבו קיים שעל אביו היה שואל ולא על אבו שהיה אחיו ולא מצינו בו שקרע ואין גירסתם מחוורת ואף לגירסתם שמא קרע ולא הזכיר אלא מה שצוה לשלח וקריעה אינה מצויה ליעשות על ידי שליח אף על פי שיצא ידי חובה בכך ומ"מ גדולי המחברים וגדולי הפוסקי' והמפרשי' מסכימים שלא לקרוע אף באב ואם ובתלמוד המערב נראה הפך הדברים והוא שאמרו שם שמע שמועה קרובה בשבת ולמוצ"ש נעשית רחוקה קורע ומתאבל ר' חנינא אומ' אינו מתאבל אבל קורע ואמ' ר' מונא וכי יש קריעה בלא אבול אמ' ליה שכן על אביו ואמו קורע אף לאחר כמה ר"ל במי שאין לו חלוק ומ"מ אפשר לפרשה בענין אחר וכן י"מ שלא שאלו קורע או אינו קורע

אלא בשמע שמועה קרובה ברגל ולמוצאי הרגל נעשית רחוקה שמאחר שקרובה היתה בשעת שמועה והיה ראוי לדין קריעה אלא שרגל מונעו שמא ראוי הוא לקרוע לערב אבל שמועה רחוקה בעלמא אין כאן דין קריעה כלל:

190

חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף כב עמוד ב

על אביו ועל אמו עד שיגלה את לבו. ויש אומרים דה"ה על רבו וכן כתב הרמב"ם ז"ל (פ"ט ה"ג), ואינו, שהרי אמרו לקמן לא השוו לאביו ולאמו אלא לאיחוי בלבד ובההיא אפי' רבו בכלל, ועד כאן לא קאמרין אלא לבר מנשיא שהשווהו לאביו ואמו לענין קריעה מבחוץ או לענין חליצה, הא לשאר דברים אינו דומה רבו לאביו ולאמו לא לקרוע על לבו ולא לקרוע מבחוץ, ולא עוד אלא שהקריעה על הלב דבר מיוחד הוא באביו ואמו רמז שבטלה ממנו מצות כבוד (ירו' ה"ח), ועוד הרי בגמ' הביאו ראייה לקריעת טפח מדוד והרי דוד קרע על נשיא ואב ב"ד ושמועות הרעות וסגי ליה בטפח כשיעור אחיזה.

195

תוספות מסכת מועד קטן דף כד עמוד א

וכל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע - נראה דהא דאמר לעיל (דף כ:): **מי שנזדמן לו חלוק בתוך ז' אף על פי שאינו שעת חימום שמא דוקא כגון שקרע כבר והכא מיירי בשלא קרע עדיין א"נ כגון שאין לו חלוק בשעה ראשונה חייב לקרוע כשיהיה לו אפי' שלא בשעת חימום ולי נראה דבכל שעה שיוכל להתחמם על מתו אפי' לזמן מרובה אחר מיתתו קרוי שפיר בשעת חימום כמו שאמרו ברבנן משום דמדכרי שמעתיהו הוא הדין נמי בכל מת שיוכל להתחמם עליו והא דפריך בסמוך ולא משני הכי משום דבלאו הכי משני שפיר.**

200

תורת האדם שער הסוף - ענין הקריעה

(מ"ק כ"ד א') אמר שמואל כל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע, ומקשינן עלה והא אמרו ל' לשמואל נח נפשיה דרב קרע עילויה תריסר מאני אמר אזיל ליה גברא דהוה מסתפינא מינה, וא"ל לר' יוחנן נח נפשיה דר' חנינא קרע עליה תליסר אצטלין דמילתא אמר אזל ל' גברא דהוה מסתפינא מיניה, שאני רבנן כיון דכל שעתא ושעתא מדכרי שמעתיהו כשעת חימום דמי. **פי' לאו תרוצי מתרצינן דמחייבי בהני קריעות, אלא דלא מיקרי קרע של תפלות ולית בהו משום בל תשחית, דשעת חימום הוא, ומוסיפים בכבודם של ת"ח היו, הא בקריעה אחת חייבים הם. ושמעין מינה דת"ח קורעין על ת"ח הרגילין עמהן בישיבה ביום שמועה דשעת חמום הוא.**

205

חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף כד עמוד א

והא דאמר שמואל כל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע. פרש"י ז"ל שזהו למי שקרע כבר שאין לו לחזור ולקרוע ואיכא משום בל תשחית, הא למי שלא קרע בשעת חימום מודה הוא דהוי קרע וכדאמרין (כ' ב') במי שלא היה לו חלוק ונזדמן לו חלוק, והיינו דפרכינן ליה לשמואל מהא דקתני תוך שבעה מחליף וקורע ואף על פי שכבר קרע, (ופרכי') [ופרכינן] דההיא משום כבוד אביו ואמו לית בה משום בל תשחית, וכן פירש רבינו יצחק ז"ל דאפי' באביו ואמו אינה חובה אלא מפני הכבוד התירו, ולהכי מיבעיא לן אם הם מתאחין כיון דלאו חובה נינהו.

215

ויש מבעלי התוספות ז"ל שהם מפרשים כי תניא ההיא משום כבוד אביו ואמו שחייבו בו חכמים לקרוע כל ז' וכי אמר שמואל על מתים דעלמא, ואף על גב דגבי אביו ואמו חובה איבעיא לן אם אינן מתאחין כיון שאינן אלא מפני הכבוד בעלמא, וכן נראה בירושלמי (ה"ח) שאמרו שם היה מחליף בגדים כל ז' חייב לקרוע, וכן אמרו שם לדברי האומר אין מתאחין אפי' יש עליו כמה בגדים חייב לקרוע את כולן ולא בגד העליון בלבד, והכי משמע מעובדא דר' יוחנן ושמואל דשמעתין, וכן הלכה, וקורעין כולן עד כנגד לבו, והא דאקשינן מדשמואל דקרע על רב תליסר כנדי מאני משום דכנדי מאני היינו חבילות של בגדים ובודאי לא היה לובש אותן כולם ביחד כדי שיקרעם בבת אחת, אלא שקרעם בזה אחר זה כל יום ויום ואף על פי שכבר יצא ידי קריעה בקריעה שקרע בתחלה והיינו קושיין לשמואל.

225

ופרכינן דשאני רבנן דכיון דמדכרי שמעתיהו כשעת חימום דאמי. **פירש רבינו יצחק ולית בהו משום [קרע] של תפלות שיהא בו משום בל תשחית, וכעין שאמר (וח) [הוא] ז"ל בכבוד אביו ואמו, ומיהו לא הו מיחייבי למקריענהו, וכן כתב רבינו ז"ל בספר תורת האדם, ושמעין מינה דת"ח קורעין על ת"ח הרגילים עמהם בישיבה ביום שמועה דשעת חימום היא, ודוקא בשמועה קרובה אבל לא בשמועה רחוקה, דהכי תניא (כ"ה א') חכם שמת הכל כקרוביו (עי' לקי' כ"ה א' ד"ה ומצינו).**

230

רמב"ם הלכות אבל פרק ח

235 א אביל חייב לקרוע על מתו--שנאמר "ובגדיכם לא תפרומו, ולא תמותו" (ויקרא י, ו), הא אחר חייב לפרוס. ואין קריעה אלא מעומד, שנאמר "ויקם המלך ויקרע את בגדיו" (שמואל ב יג, לא). ומהיכן קורע, מלפניו; והקורע מאחוריו או מן הצדדין או מלמטה, לא יצא ידי חובת קריעה--אלא כוהן גדול בלבד, שהוא פורס מלמטה.

240 ב כמה שיעור הקרע, טפח. ואינו צריך להבדיל שפת הבגד, ומותר לו לקרוע בכלי. ויש לו לקרוע בפנים, שלא בפני אדם; לפיכך יש לו להכניס ידו בפנים, וקורע בצנעה. ואינו חייב לקרוע אלא בגד העליון בלבד. [ג] וכל שבעת ימי אבלות, הקרע לפנים; ואם בא להחליף--מחליף, ואינו קורע קרע אחר, שכל קרע שאינו בשעת חימום, אינו קרע.

245 ג במה דברים אמורים, בשאר המתים, חוץ מאביו ואימו. אבל על אביו ועל אימו--קורע עד שמגלה את ליבו, ומבדיל שפת הבגד, ואינו קורע בכלי אלא בידו, מבחוץ בפני כל העם. וקורע את כל הבגדים שעליו; ובגד הזיעה הדבוק לבשרו, אינו מעכב. ואם החליף בגד אחר, חייב לקרוע כל שבעה. וכן על אביו ועל אימו--חולץ כתפו ומוציא זרועו מן החלוק, עד שיתגלה כתפו וזרועו; והולך כך לפני המיטה. ואחר שיקבור אביו או אימו, אינו חייב לחלוץ.

ד קורעין לקטן, מפני עגמת נפש. וחולה שמת לו מת--אין מקרעין לו, ולא מודיעין אותו, שמא תיטרף דעתו עליו, ומשתקין את הנשים מפניו. [ה] וקורע אדם על חמיו ועל חמותו, מפני כבוד אשתו; וכן היא קורעת על חמיה ועל חמותה, מפני כבוד בעלה.

250 ה [ו] מי שאין לו חלוק לקרוע, ונזדמן לו חלוק--בתוך שבעה, קורע; לאחר שבעה, אינו קורע. ועל אביו ועל אימו--אפילו לאחר שבעה--קורע, כל שלושים יום. וכל היוצא בבגד הקרוע לפני מתים, כלומר שהוא קרע עתה עליהן--הרי זה גונב דעת הבריות, וזילזל בכבוד החיים והמתים.

הלכות אבל פרק ט

255 א כל הקרעים שקורע אדם על שאר קרוביו--שולל הקרע לאחר שבעה, ומאחה לאחר שלושים; ועל אביו ועל אימו--שולל לאחר שלושים, ואינו מאחה לעולם. והאישה קורעת ושוללת מיד, אפילו על אביה ועל אימה, מפני הצניעות.

ב כדרך שקורע אדם על אביו ועל אימו--כך הוא חייב לקרוע על רבו שלימדו תורה, ועל הנשיא, ועל אב בית דין, ועל רוב הציבור שנהרג, ועל ברכת השם, ועל ספר תורה שנשרף, ועל ערי יהודה, ועל ירושלים, ועל המקדש.

260 ג כל אלו הקרעים--קורע עד שמגלה את ליבו, ואינו מאחה לעולם. ואף על פי שאין מתאחין, מותר לשולל, למולל, וללקטן, ולעשותן כמין סולמות--לא אסרו אלא באיחוי אלכסנדרי בלבד.

רמב"ם הלכות תעניות פרק ה

265 טז מי שראה ערי יהודה בחורבנם--אומר "ערי קודשך, היו מדבר" (ישעיהו סד, ט), וקורע. ראה ירושלים בחורבנה--אומר "בית קודשנו ותפארתנו . . ." (ישעיהו סד, ז), וקורע. ומהיכן חייב לקרוע, מן הצופים; וכשיגיע למקדש, קורע קרע אחר. ואם פגע במקדש תחילה, כשיבוא מדרך המדבר--קורע על המקדש, ומוסיף על ירושלים.

יז כל הקרעים האלו כולם, בידו ומעומד; וקורע כל כסות שעליו, עד שיגלה את ליבו. ואינו מאחה קרעים אלו, לעולם; אבל רשאי הוא לשולל למולל וללקטן ולתופרן, כמין סולמות.